

КРИТЕРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто поняття економічної стійкості сільськогосподарських підприємств, та існуючі варіанти вибору критеріїв її оцінки. Запропоновано власний підхід до визначення критеріїв економічної стійкості та надано їх перелік з обґрунтуванням значення в оцінці економічної стійкості аграрних підприємств.

Ключові слова Економічна стійкість, критерії оцінки економічної стійкості, підприємство.

Вступ Економічна стійкість підприємств є складним поняттям, яке охоплює цілу низку виробничо-господарських, фінансових та економічних аспектів роботи господарюючого суб'єкта. Особливої актуальності дане поняття набуває для підприємств аграрного комплексу країни, оскільки саме вони, через значну залежність від природних умов, високу ступінь ризику та особливість виробничого процесу, є найбільш незахищеними від несприятливих дій зовнішнього середовища та мають значну загрозу втрати внутрішньої стабільності та стійкості діяльності.

Результати. Економічна стійкість підприємств є основною умовою розвитку та стабільної діяльності будь-якого підприємства. Потрібно відмітити, що дане економічне поняття передбачає не статичне становище підприємства, незмінність його діяльності, а досягнення стану певної узгодженості роботи підприємства та ринкових умов, що призводить до отримання прибутку достатнього для розширеного відтворення. При втраті економічної стійкості перед підприємством постає загроза зникнення та банкрутства. Отже моніторинг економічної стійкості має стати пріоритетним завданням системи менеджменту підприємства. Завдяки вчасному виявленню відхилень та несприятливих тенденцій, можна швидко зреагувати на зміну ситуації та уникнути негативних наслідків для роботи підприємства

Проблема оцінки економічної стійкості та визначення її критеріїв також широко розглядається в роботах вітчизняних вчених.

О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська пропонують оцінювати рівень досягнення стратегічних цілей, як можливості забезпечити економічну стійкість підприємств, за критеріями, представленими складними інтегральними показниками. Для визначення економічної стійкості даними авторами запропоновано суму її структурних складових, помножених на коефіцієнт ваги кожної складової. В якості складових пропонуються: фінансова стійкість; виробнича стійкість; кадрова стійкість; маркетингова стійкість; інвестиційна стійкість. Структурні складові в свою чергу складаються з певної групи часткових показників, кожний з яких має різну статистичну вагу. [1]

П.М. Макаренко та Л.О. Чіп пропонують: «для оцінки економічної стійкості аграрних підприємств у ринкових умовах використовувати загальноекономічні показники в комплексі з показниками рентабельності й прибутковості, платоспроможності і ліквідності». В якості критеріїв вони перелічують такі показники: поточної та абсолютної ліквідності, рентабельності активів та рентабельності продукції, коефіцієнт покриття чи валового прибутку. [5]

Така методика оцінки, на думку автора даної роботи, є більш повною та інформативною порівняно із попередніми, оскільки дає уявлення про масштаби діяльності підприємства через представлення його загальноекономічних показників, але не дає повного уявлення про фінансово-господарський стан підприємства та не достатньо розкриває рівень його економічної стійкості, бо не вказує на ступінь залежності підприємств від зовнішніх джерел фінансових ресурсів, рівень фінансової стійкості та ефективність операційної діяльності. Саме тому виникає необхідність подальшого наукового розгляду даної проблеми.

Виходячи з твердження, що основним завданням роботи будь якого підприємства є отримання прибутку можна зробити висновок, що головним формуючим фактором економічної стійкості підприємств є саме їх економічна ефективність. Адже, економічна ефективність, виражена в отриманні достатнього рівня прибутку, забезпечує успішне функціонування підприємства на ринку, дозволяє виконувати його зовнішні та внутрішні зобов'язання, дає можливість подальшого розвитку та збереженні існуючого становища.

М.І Ковальчук стверджує, що прибуток є важливим узагальнюючим показником економічної ефективності господарської діяльності підприємства.[3].

Іншим показником який необхідно використовувати для визначення економічної ефективності роботи підприємства є показник норми прибутку. Даний показник характеризує не тільки раціональність, а й інтенсивність ведення господарства, основні та оборотні фонди підприємства. Цей показник вважається най узагальнюючим показником господарської діяльності.

Так, Ковальчук М.І. стверджує, що норма прибутку: «відображує обсяг реалізованої продукції та рівень рентабельності її виробництва, синтезує усі фактори виробництва і реалізації продукції, оборотність господарських засобів та позареалізаційні фінансові результати.» Він, також наголошує, що: «У показниках рентабельності витрат не знаходиться відображення уся вартість виробничих основних і оборотних фондів. Тому для оцінки економічної ефективності всієї суми авансованих на виробництво коштів виникає потреба у використанні показника норми прибутку.» [3]

Отже, з усього вищевикладеного випливає, що критеріями економічної стійкості підприємств, які б характеризували стан економічної ефективності, як основної складової економічної стійкості будуть:

- сума прибутку підприємства;
- рівень рентабельності операційної діяльності;
- рівень рентабельності активів;
- рівень рентабельності продажу;
- норма прибутку.

Значення цих показників доцільно порівнювати в динаміці та з середніми по галузям, адже їх зростання свідчить про темпи зростання підприємства та вдосконалення його роботи, що є запорукою їх економічної стійкості.

Результати діяльності будь-якого підприємства, його поточне становище, здатність до нормального функціонування на ринку та виготовлення продукції, ступінь залежності від зовнішнього середовища знаходять своє відображення в його фінансовому стані. Тому, для діагностики економічної стійкості підприємства потрібно визначити його фінансову стійкість, як основну умову стабільної та безперервної діяльності.

Коефіцієнт фінансової стабільності дорівнює відношенню власного капіталу до залученого. Нормативне значення цього коефіцієнта для вітчизняних підприємств дорівнює одиниці. Але, як свідчить досвід багатьох західних компаній, його величина коливається в досить широких межах залежно від галузевої належності підприємства. Більшість західних аналітиків вважають оптимальним значення коефіцієнта фінансової стабільності 0,8. Високий коефіцієнт свідчить про те, що підприємства ведуть виробничу діяльність майже цілком за рахунок власних ресурсів, які у своїй більшості дуже обмежені. Як наслідок, не закуповують нову техніку, забезпеченість сировиною та

Платоспроможність підприємства зумовлюється не тільки величиною його грошових надходжень та витрат, а і його ліквідністю.

Ліквідність — це здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші.[9]

Нормативним значенням коефіцієнта абсолютної ліквідності вважають рівень 0,2. Таке значення означає, що підприємство в даний момент здатне на 20 відсотків сплатити свої поточні зобов'язання. В такому випадку платоспроможність вважається нормальною.

Раніше вважалось, що коефіцієнт загального покриття не повинен бути меншим двох. Сьогодні відносно надійним вважається його рівень у межах 1,3—1,7. Однак при цьому

необхідно враховувати багато обставин. Так, значний вплив на можливості підприємства розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями виявляє структура та ліквідність матеріально-виробничих запасів, незавершеного виробництва. Тому при однаковому значенні коефіцієнта загального покриття реальна можливість різних підприємств може відрізнятись. Також необхідно враховувати тривалість обороту матеріально-виробничих запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Якщо перші два показники значно перевищують третій, у підприємства можуть виникнути проблеми із своєчасною оплатою своїх поточних зобов'язань навіть при високому значенні коефіцієнта загального покриття. [10]

Отже, беручи до уваги досліджені наукові джерела, автором даної роботи для характеристики фінансово стану та його стійкості в якості критеріїв економічної стійкості пропонується розраховувати наступні коефіцієнти:

- коефіцієнт фінансової стабільності;
- коефіцієнт фінансового ризику;
- коефіцієнт фінансової автономії;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- коефіцієнт загального покриття.

III. Висновки. В даній науковій роботі було проаналізовано основні наукові погляди на методику визначення економічної стійкості та запропоновано власний підхід до вирішення цієї проблеми. Зокрема, автором даної роботи, в якості наукової новизни, пропонується перелік критеріїв економічної стійкості підприємства в розрізі її формуючих факторів. Критеріями виступають як загальноекономічні так і фінансові показники, значення яких доцільно порівнювати з регламентованими та в динаміці. Визначення економічної стійкості саме на основі запропонованих критеріїв дасть змогу підприємствам отримувати повну картину свого фінансово-господарського стану, ефективності діяльності, що має велике практичне значення для успішності їх роботи, оскільки дає змогу оперативно реагувати на несприятливі зміни та визначати позитивні аспекти своєї діяльності.

Література

1. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Оцінка рівня економічної стійкості підприємств сфери послуг// Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 6. — С. 106—111.
 2. Добровольська О.В. Формування економічної стійкості аграрних підприємств // Агросвіт. — 2007. — № 16. — С. 21—26.
 3. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК.— К.: КНЕУ 2005.— 390с
 4. Козаченко Г.В., Ворнкова А.Е., Медяник В.Ю. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості. — К.: Лібра 2003. — 328с.
 5. Макаренко П.М., Чіп Л.О. Показники оцінки економічної стійкості аграрних підприємств// Агросвіт — 2008. — № 24. — С. 35—39.
 6. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств. - К.:КНЕУ, 2002- 571с.
 7. Туболець І.І. Зміст фінансової і економічної стійкості аграрних підприємств// Економіка АПК. — 2008. — № 19. — С. 18—21.
 8. Царенко О.М. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК.- Суми: Університетська книга 2005.- 240с.
- Шеремет О.О. Фінансовий аналіз. — К., 2005. — 196с
- Center of Knowledge Distribution (CKD) is one of the most important factors at Agro-industrial complex development

Summary

The meaning and the core of the economic firmness of agricultural enterprises, the existing options of its criteria and methods of its evaluation are observed in this article. A new approach to distinguishing the criteria of economic firmness is exposed, their list with substantiation of their importance in evaluation of economic firmness of agricultural companies is determined.